

**Finansdepartementet
Avdelningen för offentlig förvaltning**

Beteckning: Fi2026/01570

Promemoria - Åtgärder för att öka antalet registrerade i Kammarkollegiets register för idéburna organisationer

Sveriges Föreningar har inbjudits att inkomma med synpunkter på Promemoria - Åtgärder för att öka antalet registrerade i Kammarkollegiets register för idéburna organisationer.

Sveriges Föreningar tackar för möjligheten att lämna synpunkter.

**Sveriges Föreningars remissvar
Promemorian Åtgärder för att öka antalet registrerade i
Kammarkollegiets register för idéburna organisationer**

1. Om Sveriges Föreningar

Sveriges Föreningar är en ideell organisation som verkar för att stärka det lokala föreningslivet genom att stödja och utveckla lokala paraplyorganisationer samt företräda civilsamhällets perspektiv på nationell nivå.

Organisationen arbetar för ett självständigt, demokratiskt och livskraftigt föreningsliv där föreningarnas betydelse för delaktighet, organisering och demokrati värnas.

Mot denna bakgrund lämnar Sveriges Föreningar synpunkter på förslagen om att utveckla och förbättra registret för idéburna organisationer.

2. Sammanfattande synpunkter

Sveriges Föreningar ställer sig positivt till ett register över idéburna aktörer i välfärden och till åtgärder som stärker idéburna organisationers förutsättningar att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden.

Förslagen i betänkandet *Idéburen välfärd* (SOU 2019:56) syftade till att stärka organisationernas möjligheter att verka som röstbärare, opinionsbildare och utförare av välfärdstjänster.

Trots goda intentioner har registrets utformning och villkor inneburit hinder för att fullt ut uppnå det avsedda syftet. Registret skulle underlätta för offentliga aktörer att identifiera idéburna organisationer, främja samverkan och skapa bättre förutsättningar för reserverad upphandling och valfrihetssystem. För organisationerna själva var ett viktigt syfte att förenkla de administrativa processerna. Dessa mervärden har inte fullt ut realiserats.

Sveriges Föreningar ser därför översynen som ett viktigt steg mot ett mer ändamålsenligt regelverk. Att utvärdera nuvarande villkor och föreslå förändringar som ökar registrets användbarhet är angeläget. Samtidigt kvarstår hinder och osäkerheter som behöver hanteras för att registret ska få avsedd betydelse.

Sveriges Föreningar anser att registrets utveckling bör utgå från de idéburna organisationernas faktiska förutsättningar och behov, samtidigt som registrets funktion för offentliga aktörer stärks. Nyttan med registreringen måste tydligt motsvara den administrativa och ekonomiska insats som krävs.

Särskilt viktigt är att regelverket möjliggör för idéburna organisationer att utveckla och bedriva välfärdsverksamhet som en del av sina allmännyttiga ändamål, utan att onödiga begränsningar försvårar samverkan eller organisationernas interna verksamhetsstruktur.

3. Principiella utgångspunkter

Sveriges Föreningar anser att regleringen av idéburna organisationer ska värna civilsamhällets självständighet, föreningsfriheten och organisationernas möjligheter att fullgöra sina allmännyttiga ändamål.

Regelverket bör präglas av rättssäkerhet, proportionalitet, tydlighet och förutsebarhet.

Krav på registrering, redovisning och kontroll måste stå i rimlig proportion till registrets syfte och de risker som regleringen avser att motverka. Ingripanden bör grundas på konkreta och verifierbara omständigheter, och organisationerna måste ges möjlighet att förstå vilka krav som gäller och vilka konsekvenser olika handlingsalternativ kan få.

Sveriges Föreningar vill särskilt framhålla att mindre ideella organisationer ofta har begränsade administrativa och ekonomiska resurser. Regelverket bör därför inte medföra oproportionerliga kostnader eller skyldigheter som riskerar att försvåra deras verksamhet.

Det är viktigt att mindre ideella organisationer uppmuntras att registrera sig då den lokala nyttan av detta kan vara stor. All användning av registret behöver inte utgå ifrån nationella perspektiv och gentemot nationella aktörer.

Transparens, tydlig information och ändamålsenliga kontrollformer bör användas där dessa är tillräckliga för att uppnå regelverkets syfte.

Tillämpningen ska vara likvärdig och saklig. Organisationer ska bedömas utifrån relevanta kriterier och konkreta omständigheter, inte utifrån ovidkommande hänsyn till exempelvis religiös, kulturell eller ideologisk inriktning.

Mot denna bakgrund anser Sveriges Föreningar att förändringar av registret ska skapa verklig nytta för både idéburna organisationer och offentliga aktörer, utan att lägga onödiga hinder och kostnader i vägen för civilsamhällets verksamhet.

4. Sveriges Föreningars ställningstaganden till förslagen

4.1 Fler idéburna organisationer ska kunna registrera sig

Förslag: Idéburna organisationer som inte bedriver eller har för avsikt att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet ska kunna registrera sig i registret för idéburna organisationer.

Sveriges Föreningar avstyrker delvis förslaget i dess nuvarande utformning.

Förslaget löser inte de hinder som i dag begränsar idéburna organisationers möjligheter att registrera sig och bedriva välfärdsverksamhet inom ramen för en större organisationsstruktur.

En organisation vars huvudsakliga ändamål inte är att bedriva välfärdsverksamhet kan exempelvis ha en särskild enhet eller verksamhetsgren med uppdrag att bedriva sådan verksamhet. Om enheten registreras som idéburen organisation kan begränsningen av värdeöverföringar innebära att medel inte får överföras till moderorganisationen, om denna inte uppfyller lagens krav på tillåten mottagare. Detta kan försvåra för organisationer som vill utveckla välfärdsverksamhet som en del av sitt övergripande allmännyttiga ändamål.

Att etablera verksamhet inom offentligt finansierad välfärd kräver ofta betydande ekonomiska resurser, relevant kompetens, organisatorisk kapacitet och långsiktighet i risktagandet. Även om mindre verksamheter kan etableras lokalt av nya aktörer är förutsättningarna betydligt mer krävande inom exempelvis socialtjänst, individ- och familjeomsorg, vård och skola.

Organisationer som har kapacitet att etablera och långsiktigt bära sådana verksamheter är ofta redan etablerade aktörer med stabila strukturer. Det kan exempelvis handla om barnrättsorganisationer, patient- och brukarorganisationer, församlingar och trossamfund samt idrotts- och friluftorganisationer. Deras huvudsakliga ändamål är inte nödvändigtvis att utföra offentligt finansierad välfärd, men sådan verksamhet kan vara ett medel för att förverkliga organisationens övergripande allmännyttiga syfte.

De hinder som uppstår till följd av begränsningarna av värdeöverföringar kvarstår därför även om fler organisationer ges möjlighet att registrera sig. Förslaget innebär inte att de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för samverkan mellan en organisation och dess verksamhetsgrenar förbättras.

Därtill är nyttan med registreringen begränsad för organisationer som inte bedriver eller avser att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet. Även nyttan för offentliga aktörer, vars behov är att identifiera och komma i kontakt med idéburna välfärdsaktörer, blir mindre tydlig.

Att synliggöra organisationer med allmännyttiga ändamål kan ha ett värde ur statistik- och forskningsperspektiv, men kan även medverka till att synliggöra mer lokalt förankrade aktörer. Utmaningen blir att kombinera registret med andra redan existerande register och sammanställningar över civilsamhället.

Sveriges Föreningar anser därför att översynen bör inriktas på att undanröja de faktiska hinder som begränsar idéburna organisationers möjligheter att bedriva och utveckla välfärdsverksamhet.

4.2 Begränsningen av värdeöverföringar ska inte omfatta aktörer som inte bedriver offentligt finansierad välfärdsverksamhet

Förslag: Idéburna organisationer som inte bedriver eller har för avsikt att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet ska inte omfattas av begränsningen av värdeöverföringar.

Sveriges Föreningar avstyrker förslaget i dess nuvarande utformning.

Förslaget undanröjer inte de hinder som organisationer möter i dag. En möjlighet till värdeöverföring mellan registrerade organisationer som bedriver eller avser att bedriva välfärdsverksamhet och andra registrerade organisationer skulle kunna undanröja ett av de hinder som beskrivs under punkt 4.1. Det aktuella förslaget skapar emellertid inte denna möjlighet.

Sveriges Föreningar bedömer inte heller att det finns tillräckliga verksamhetsmässiga fördelar med att registrera organisationer som vare sig bedriver eller avser att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet. En utvidgning av registret utan motsvarande förbättringar av dess funktion riskerar därför att öka administrationen utan att ge ett tydligt mervärde för vare sig organisationerna eller de offentliga aktörerna.

Sveriges Föreningar anser att regelverket i stället bör utformas så att idéburna organisationer kan utveckla och bedriva välfärdsverksamhet inom ramen för sina allmännyttiga ändamål utan att onödiga begränsningar av värdeöverföringar försvårar detta.

4.3 Registret ska innehålla fler uppgifter

Förslag: Registreringen ska omfatta uppgifter om organisationens verksamhet, om den bedriver eller avser att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet samt dess huvudsakliga verksamhetsorter. Kammarkollegiet ska på sin webbplats tillhandahålla information om registrets innehåll.

Sveriges Föreningar tillstyrker delvis förslaget.

Sveriges Föreningar tillstyrker förslaget att registret ska innehålla uppgifter om organisationernas verksamhet och huvudsakliga verksamhetsorter. Dessa uppgifter kan underlätta för offentliga aktörer att identifiera relevanta idéburna organisationer och skapa bättre förutsättningar för samverkan och deltagande i upphandlingar och valfrihetssystem. Behovet av sådana uppgifter uppmärksammades redan när registret ursprungligen utformades.

Sveriges Föreningar avstyrker däremot förslaget att registret även ska innehålla uppgift om huruvida organisationen bedriver eller avser att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet. Detta ställningstagande grundar sig på de synpunkter som framförs under punkt 4.1. En sådan uppdelning tillför inte i sig något tillräckligt mervärde och riskerar att befästa en indelning som inte löser de grundläggande hinder som organisationerna möter.

Sveriges Föreningar förordar därför ett register som i första hand ger offentliga aktörer relevant och användbar information om organisationernas verksamhet och geografiska räckvidd, samtidigt som övriga registreringsvillkor ses över.

4.4 Tiden för begränsningen av värdeöverföringar efter avregistrering ska kortas ned

Förslag: Tiden som begränsningen av värdeöverföringar fortsätter att gälla efter avregistrering ska kortas ned från fem till tre år.

Sveriges Föreningar avstyrker förslaget i dess nuvarande utformning.

En förkortning från fem till tre år minskar visserligen den tidsmässiga belastningen för organisationerna, men innebär fortfarande en betungande skyldighet, inte minst för mindre aktörer. Samtidigt kvarstår risken för att begränsningen tillämpas på ett sätt som inte står i proportion till de ekonomiska värden som faktiskt behöver skyddas. En sådan ordning kan på sikt undergräva förtroendet för registret och därmed även drabba seriösa idéburna organisationer.

Sveriges Föreningar anser att efterkontrollen i stället bör knytas till de ekonomiska värden som omfattas av begränsningen, snarare än till en schablonmässig tidsperiod.

En organisation som efter avregistrering kan visa att kvarvarande överskott och andra tillgångar som genererats under registreringstiden har använts för det allmännyttiga ändamålet eller överförs till en tillåten mottagare bör kunna befrias från begränsningen i förtid. Om organisationen däremot fortfarande innehar sådana värden bör begränsningen och den tillhörande redovisningsskyldigheten kvarstå till dess att organisationen har visat att värdena har disponerats på ett tillåtet sätt.

Det bör därför införas en ordning där en avregistrerad organisation redovisar kvarvarande överskott och andra tillgångar som omfattas av begränsningen. Registreringsmyndigheten bör ges mandat att besluta att begränsningen upphör när organisationen har visat att sådana tillgångar inte längre finns kvar eller har hanterats i enlighet med regelverket.

Sveriges Föreningar föreslår således en risk- och tillgångsbaserad efterkontroll som skyddar registrets syfte utan att belasta organisationer längre än vad som är motiverat.

4.5 Skyldigheten att årligen rapportera värdeöverföringar ska tas bort

Förslag: Skyldigheten för en idéburen organisation att skriftligen varje år lämna uppgifter om värdeöverföringar ska tas bort.

Sveriges Föreningar tillstyrker förslaget.

Den årliga rapporteringsskyldigheten innebär en administrativ belastning för såväl de registrerade organisationerna som Kammarkollegiet. Sveriges Föreningar anser att de administrativa kraven måste stå i rimlig proportion till de risker som regleringen är avsedd att motverka.

Att ta bort den generella skyldigheten till årlig rapportering är därför ett steg mot ett mer ändamålsenligt regelverk. Det är samtidigt viktigt att förändringen inte förväxlas med att de grundläggande kraven på tillåtna värdeöverföringar upphör att gälla.

Sveriges Föreningar vill särskilt framhålla att det fortfarande finns hinder och osäkerheter kring hur reglerna om värdeöverföringar ska tillämpas i praktiken. Dessa behöver hanteras så att idéburna organisationers möjligheter att fullfölja sina allmännyttiga ändamål inte försvåras i onödan.

Sveriges Föreningar tillstyrker därför att den årliga rapporteringsskyldigheten tas bort och anser samtidigt att regelverket behöver förtydligas för att säkerställa en förutsebar och proportionerlig tillämpning.

4.6 Straffbestämmelsen för överträdelser av begränsningen av värdeöverföringar ska tas bort

Förslag: Straffbestämmelsen för överträdelser av begränsningen av värdeöverföringar ska tas bort.

Sveriges Föreningar tillstyrker förslaget.

Sveriges Föreningar anser att den nuvarande straffbestämmelsen är oproportionerlig i förhållande till registrets frivilliga karaktär och de direkta fördelar som registreringen medför. Registret ger inte i sig någon generell rätt att delta i offentliga upphandlingar eller erhålla bidrag. Mot denna bakgrund framstår straffansvar som en alltför ingripande konsekvens av överträdelser av de särskilda registreringsvillkoren.

Administrativa åtgärder, såsom varning och avregistrering, bör i normalfallet vara tillräckliga för att upprätthålla regelverkets krav. Därtill kan otillåtna dispositioner av medel, beroende på omständigheterna, omfattas av annan lagstiftning.

Sveriges Föreningar bedömer därför att straffbestämmelsen bör tas bort och att efterlevnaden i stället bör säkerställas genom proportionerliga administrativa åtgärder.

4.7 En idéburen organisation som gör värdeöverföringar i strid med begränsningen ska avregistreras

Förslag: En idéburen organisation som gör värdeöverföringar i strid med begränsningen ska avregistreras. Om det är tillräckligt får registreringsmyndigheten i stället meddela en varning.

Sveriges Föreningar tillstyrker förslaget.

Sveriges Föreningar anser att förslaget innebär en mer proportionerlig ordning för att upprätthålla registrets villkor. Möjligheten att använda varning i stället för avregistrering ger registreringsmyndigheten utrymme att anpassa åtgärden efter överträdelsens karaktär och allvar.

En sådan ordning ligger bättre i linje med registrets frivilliga karaktär och med behovet av att skilja mellan mindre förseelser och överträdelser som motiverar en mer ingripande åtgärd.

Sveriges Föreningar hänvisar i övrigt till motiveringen under punkt 4.6 om behovet av proportionerliga administrativa åtgärder i stället för straffrättsliga sanktioner.

Sveriges Föreningar tillstyrker således förslaget att avregistrering ska kunna ske vid otillåtna värdeöverföringar, samtidigt som registreringsmyndigheten ges möjlighet att meddela varning när detta bedöms vara tillräckligt.

5. Avslutande synpunkter

Sveriges Föreningar välkomnar ambitionen att utveckla registret för idéburna organisationer och förbättra förutsättningarna för idéburen välfärd. För att reformen ska få avsedd effekt behöver den emellertid utgå från de praktiska förutsättningar som gäller för idéburna organisationer och de behov som finns hos offentliga aktörer.

Det är särskilt viktigt att undanröja hinder som försvårar för etablerade allmännyttiga organisationer att utveckla välfärdsverksamhet som en del av sitt övergripande ändamål. Samtidigt måste regelverket vara tydligt, rättssäkert och proportionerligt samt ge rimliga förutsättningar för mindre organisationer att uppfylla de krav som ställs.

Sveriges Föreningar anser att ett väl fungerande register ska vara ett praktiskt verktyg för att synliggöra idéburna välfärdsaktörer, underlätta kontakter och främja samverkan. Registreringen måste därför innebära ett tydligt mervärde och inte enbart medföra ytterligare kostnader och administrativa skyldigheter.

Sveriges Föreningar uppmanar därför regeringen att gå vidare med de förslag som minskar onödig administration och stärker proportionaliteten, samtidigt som de kvarstående hindren för idéburna organisationers möjligheter att bedriva och utveckla välfärdsverksamhet åtgärdas.

Malmö 2026-10-23

Sveriges Föreningar

Olle Möller
ordförande

Sveriges Föreningar
c/o Olle Möller
Annebergsgatan 10c
214 66 Malmö
org.nr. 802450-2034